

KRAIST NA MELKIZEDEK

Ndi Hibru 6:13-20; 7:1-28.

IHEÒMÙMÙ 438

Nke Ndị okenye

AMAOKWU IBUN'ISI: “N’ihi na onye-isi-nchu-àjà di otú a kwesiri ayi, Onye di ọcha n’obi, Onye nēnwegh obi ọjọ, Onye anēmerugh emeu, Onye ekewapuworo n’etiti ndi-nmehie, me kwa Ya ka Ọ di elu kari elu-igwe nile” (Ndi Hibru 7:26).

Abraham na Ozioma ahụ

“Ma ihe edeworo n’akwụkwọ nsọ, ebe o buru uzọ hu na Chineke nēsite n’okwukwe gu ndi mba ọzọ ná ndi ezi omume, o buru uzọ zie Abraham ozioma, si, Agāgōzi mba nile nime gi” (Ndi Galetia 3:8).

Ya mere, anyị nwere nime mkwà ekwere Abraham (Jenesis 12:1-3), mpute nke Ozioma ahụ. Nke a bụ mkwà banyere Ozioma ahụ. Anyị nwere okwu nke Pọl nke náegosi na Chineke nime mkwà a nye Abraham naekwusa Ozioma ahụ nye ya. Ozioma a, n’oge mmalite ya, ka enyere n’ihe ra ka arọ narị arọ arọ na iri atọ (430) tupu enye Iwu, n’ihi nke a ọ bụ ya weere ọnọdụ mbụ n’ebe Iwu ahụ di.

Abraham gbara iri arọ asaa na ise mgbe ọ natara mkwà ahụ, ma mgbe amurụ Aisak ọ gbara narị arọ; n’ihi nke a o cheere ná ntachiobi ihe ra ka iri arọ abụọ na ise. Nke a bụ ihe Pọl naatụaka mgbe ọ naegosiputa Abraham dika iheaatụ nke ogologo ntachiobi. Ka o weresiri ntachiobi nógide, ọ natara mkwà ahụ. Ọzọ anyị naagụ ná Ndi Hibru 10:36:

“N’ihi na ntachi-obi di unu nkpa, ka ọ gābu, mgbe unu meworo ihe Chineke nāchọ, ka unu we nata nkwa ahu.”

Abraham emeworị ngwangwa irubere Okwu Chineke isi. N’okpukpọ òkù nke Chineke o biliri ngwangwa, rapụ ezínaufo ya ụmunnna ya, na obodo ya, wee site n’okwukwe baa nime ala nke ọ náamaghị ihe ọ bụla banyere ya, bụ nke ọ gaemesi nweta dika ihenketa. Ọ diwo ogologo oge iri arọ abụọ na ise tupu emezue mkwà ahụ nke gaeme ka mkpuru Abraham buru ngozi nye mba niile.

“O jigh kwa ekwegh-ekwe nwe obi abua n’ebe nkwa Chineke di, kama ejiri okwukwe-ya me ka o nwe ike, ọ nēnye kwa Chineke otuto” (Ndi Rom 4:20).

Ya mere ọ bụ okwukwe bụ ihe dubigara Abraham ma nye kwa ya ntachiobi n’ogologo oge ahụ niile. Ọ buru na anyị naachọ ntachiobi anyị aghaghị inwe okwukwe, otù ụdị okwukwe ahụ nke Abraham nwere. Inọdụ nke Chineke abughị na Ọ jurajaju. Ọtụtụ mgbe Ọ naanọdụ n’imezu mkwà Ya, ma mgbe ọ bụla Ọ naekwe mkwà, Ọ ghaghị imezu ha! Nke a di kwa otú a n’uzọ puru iche n’ihi na ọ gbasara Ozioma.

Ime ka Mkwà nke Ozioma ahụ Guzosiike

“N’otù uzọ ahu Chineke, ebe Ọ nēzube igosibiga ndi-nketa nke nkwa-Ya ókè kari na izù-Ya bụ ihe nādigh-agma agha, O were iñu-iyi gbo okwu:” (Ndi-Hibru 6:17).

Jenesis 22:16-18 bụ mkweghachi nke mkwà mbụ ahụ O kwere bụ nke eji iñuiyi kwagide ugbo a. Dika onye ahụ dere Akwụkwọ Ndi Hibru kwuru, “Ebe Ọ nēnwegh onye ọ bụla ka Ya uku iji ñu iyi, O ji Onwe-ya ñu iyi.” N’ihi nke a anyị nwere mkwà nke Ozioma ahụ, arọ 430 tupu iwu ahụ, nke eji iñuiyi kwagide. Mgbe Onyenweanyị weere Onweya ñuiyi, n’ihi na Ọ naadi ebighiebi, ọ putara na apughị ime ka mkwà ahụ ghara idi ire -- o guzoro rue mgbe ebighiebi.

Ọ buru na O weere eluigwe na ụwa ñuiyi, bụ nke gaabiaru n’ogwugwu, iñuiyi Ya puru ibiaru n’ogwugwu n’otù oge ahụ. Ma O jiri Onweya ñuiyi náegosiputa na izu Ya adighi aghagha na ọ pughi kwa igbanwe. Ọ naeguzo rue mgbe niile ebighiebi.

Ya mere Iwu ahụ, nke naabata n’Ugwu Sinai, emetutaghị maqlị mkwà ahụ nke Chineke kweworo Abraham bụ nke O jikwa iñuiyi kwagide. Ebe ejiri iñuiyi kwagide mkwà ahụ, ejighi ya kwagide Iwu

ahụ. Ọ bụrụ kwana ịñụyi ahụ kwa bụ nke enyere ka arọ 430 gasiri ka anaejighi ịñụyi kwagide, ọ naegosiputa na apuru iwezuga Iwu ahụ n'akukụ.

“Ka ayi we were ihe abua nādighi agha agha, ...”

Ihe abụọ ndị ahụ nke náadighi aghagha bụ mkwà Ya. Mkwà Ya na mbụ bụ ihe náadighi aghaagha, emesia ịñụyi Ya nke kwagidere mkwà ahụ mere ya okpukpu abụọ ihe náadighi aghaagha.

“... nke Chineke nāpugh ikwu okwu-ugha nime ha, nwe nkasi-obi siri ike, ayi, bú ndi ghabàra ijidesi olile-anya ahu ike, bú nke edebere n'iru ayi” (Ndi-Hibru 6:18).

Emezuru olileanya ahụ nime Kraist Jisọs. Mkwà ahụ nke ekwere Abraham bụ mmalite ihe. Ozioma ahụ na mgbe ahụ nọ n'ọnọdụ mpulite ya; ma nkentà nkentà, na nzọkwụ na nzọkwụ, ụkpụrụ n'elu ụkpụrụ ka ọ naemeghe: site n'uzọ ịmaàtù, site n'ichụàjà na ijéozì n'òfùfè nke Ụlọ Ukwu Chineke, site n'usoro nke ndinchụàjà na ijéozì ha. Nzọkwụ ọ bụla náatùaka ná mmezu nke Ozioma ahụ nke ná epuliteepulite bụ nke mesiri n'ikpeazu hụ mmezu ya nime Kraist Jisọs n'udị ọ bụla. N'ihì nke a Jisọs ghoro olileanya anyi. Nke ahụ bụ ebe Pọl naekwu banyere Ya:

“Pọl, onye-ozì nke Kraist Jisus dika ihe ahu si di, nke Chineke, bú Onye-nzọputa-ayi, na Kraist Jisus, bú onye ayi nēle anya Ya, nyere n'iwu” (I Timoti 1:1).

Kraist Jisọs bụ olileanya ahụ n'ubochi taa. Ahiri niile nke amuma niile nke Agba Ochie naejekota ma naatù kwa aka n'onye ahụ bụ Onyenweanyi Jisọs Kraist, bụ onye ghoro olileanya nke ndi ahụ bụ ndi nketa nke mkwà ahụ n'ubochi taa.

“... Nwe nkasi-obi siri ike, ...”

Okwu ahụ bụ “nkasi-obi” di omimi kariya nghota nke echiche mmadu. O nwere nghota nke imezu ihe ahụ nke ọ dighi ihe ọ bụla ozo n'ụwa niile puru imezu ya; ihe ahụ nke ọ bụ n'elu ya ka olileanya anyi niile, nzube anyi, na ochicho anyi niile náadabere.

“...ayi, bú ndi ghabàra ijidesi olile-anya ahu ike, bu nke edebere n'iru ayi.”

Nke a náatughachi aka azu banyere Obodo Mgbaba ndi ahụ di n'Agba Ochie. Obodo Mgbaba ndia bụ iheatu maramma nke udi Kraist. Nime Kraist Jisọs anyi nwere, dika o si di, Obodo Mgbaba bụ ebe anyi nwere ike igbaba mgbe anaachu anyi oso; ebe anyi ghabaworo n'ebe ahụ, anyi naanọ ná nchebe puo n'aka onyobu ahụ.

“Bú olile-anya nke ayi nwere dika arilika nke nkpuru-obi,

N'ebe a ihe ngosi ahụ naagbanwe igho nke otu ugbo miri no n'oke osimiri, nke ebilimiri náamaghari.

Melkizedek na Kraist

“... Nke nabà kwa nime ebe ahu nke di nime akwà-mgbochi”

“N'ebe Jisus batara n'ihì ayi dika onye nēbu uzọ gba oso, ebe emere Ya ka Ọ buru onye-isi-nchu-àjà rue mgbe ebigh-ebi dika usoro nke Melkizedek si di.”

Ọ naaga kwa n'iru n'itule okwu ahụ nke ọ malitere n'isi nke ise, bụ mgbe o welitere okwu gbasara Melkizedek. Akwusiri ya n'uzo site n'ogologo okwu ndumodu na idokananti nke ekwuru megide ndapu n'okwukwe.

Ebe mbu ekwuru okwu banyere Melkizedek bu na Jenesis 14. Mgbe Abraham si n'ichuso ndi eze ahụ lata, bu ndi biara na Sodom wee dokpuru Lot na ezinaulo ya ma were kwa ihemkwata n'agha ndiozo n'obodo ahụ, Abraham jidere ha, nputa ha ihe ndi ahụ, weghachi ihemkwata n'agha ndi ahụ na ezinaulo niile ahụ na Sodom.

Ka Abraham na ndikom ya naalata, Melkizedek, Eze Selem, putara ikele ya na iwetara ya iheoriri. Ọ goziri Abraham; ngozi ahụ bụ kwa n'ezie mkwukwasị nke otu ngozi ahụ bụ nke Chineke goziriri Abraham: na ọ gaabu nna nke mba di okwu, na site kwa nime ya na agaagozi mba niile nke ụwa.

Abraham ghotara onodu Melkizedek na n'ezie na o bu onyenchuaja nke Chineke Onye kachasi ihe niile elu. Abraham kwuru ya otuzon'uzoiri nke ihe mkwata n'agha ya niile. Asiwori na nke a bu ihe niile gbasara ya, o gaara ibu, ma eleghanya, ihe nke gabigaworo. Ma ihe mere ya ka o di kari oké mkpa bu na nari aru ise gasiri Devid, n'Abu Oma nke 110, naede:

“JEHOVA anuwo iyi, O gagh-echeghari kwa uche-Ya, Gi onwe-gi bu onye-nchu-aja rue mgbe ebigh-ebi dika usoro Melkizedek si di” (Abu Oma 110:4).

Nke a bu Abu Oma banyere Mesaia. Onyenweanyi Jehova n'ebe a naekwuokwu ndia nye Mesaia ahụ: “Ihe nke si n'onu JEHOVA puta nāsi Onye-nwem,” ya mere nke a bu amuma eburu banyere Kraist.

O dighi ebe ozo akporo aha Melkizedek nime akwukwonso tupu rue n'isi nke ise ebe onye dere Akwukwo Ndi Hibu malitere ikwa banyere onye a nke gbagojuru anya, bu Melkizedek. O di mkpa ka anyi tinyesie nke a ike n'obi anyi n'ih ihemmetuta nke o nwere n'ebe ijiozi nke Jisos Kraist no.

Melkizedek bu onyenchuaja, o nghị kwa n'usoro omumu nke Abraham maoli. O gaabwori mmadu nke puru iche nke chotaworo ezi Chineke ahụ di ndu, eleghanya nanweghi mkpughe o bu nke Chineke mgbe ahụ, dika Job nwere, maobu dika ndiamamihe ahụ bira ileta Jisos. Ha chotara ezi Chineke ahụ di ndu. Obuna ufodu naekwere na Melkizedek bu Jisos Kraist nke ekpughere n'ebe a. Otú o di, o bu mmadu di oké ebube.

“Enwegh nna, enwegh nne, enwegh akuko osuso-omumu, enwegh nmalite ubochi ma-ebu ogwugwu ndu, ma emewo ya ka o yie Okpara Chineke, o nanogide onye-nchu-aja mgbe nile” (Ndi Hibu 7:3).

N'ikwu na o nweghi nna maobu nne nwereike iputa, dika akuko akoooro banyere ya n'Akwukwonso si di, na edeghi ihe banyere osuso-omumu ya. Nke a di nno iche n'ih achoro n'ebe ndinchuaja nke umu Livai no. Anaedebe osuso-omumu ha nkeoma, n'ih na iwere onodu ha dika ndinchuaja dabeere n'osuso-omumu ha, ka o wee dooanya na o ruru otutu achoro ya n'iwu Moses.

Ma n'ebe a ka otu onye di nke bu onyenchuaja nke Chineke Onye kachasi ihe niile elu, nke nanweghi osuso-omumu. O batara nime ibe akwukwo nke akuko mgbe ochie ma puo kwa n'anya, na enweghi mmalite maobu ogwugwu. Onye ode akwukwo ahụ naewere nke a dika iheatu nke udi Kraist; n'ih na nke ahụ bu ihe Devid hutara nime ya mgbe o siri, “Gi onwe-gi bu onye-nchu-aja rue mgbe ebigh-ebi dika usoro Melkizedek si di.” Nke a bu Melkizedek ahụ udi nke onyenchuaja Jisos Kraist onye mesiri bia n'ikpeazu.

Eze na Onyenchuaja

“Ma lenu otu onye a di uku, onye Abraham, bu nna-ayi mbu, nyere otu uzo n'uzo iri n'isi ihe alutara n'agha.”

Enyere anyi akuko di nta banyere ya nke mere na anyi amazughi otutu ihe banyere idukwu ya, nanani nke a: na o bu onyenchuaja nke Chineke Onye kachasi ihe niile elu, na ya onweya bu kwa eze, bu ihe ozo di iche n'usoro nke ndinchuaja nke umu Livai. O dighi mgbe o bu nke ha naabu ndeze; ha naabu nanani ndinchuaja. N'ebe a ka otu onye di onye bu onyeze na onyenchuaja ma eleghanya nime otu nime obodo ahụ kachasi mkpa nke Ala Mkwà ahụ -- Salem, bu nke emesiri kpoo Jerusalem.

Ndi ahụ bu onodu ijiozi di icheiche nke Jisos Kraist weere n'Onweya, bu kwa nke eji n'ih ha tee Ya mmanu. O bara n'ezie nime onodu olu Ya dika Onyeamuma mgbe awuru Ya mmiri otitemmanu nke Onyenweanyi di kwa n'aru Ya, O wee malite ijiozi Ya. O bara n'ezie nime onodu olu Ya dika Onyenchuaja O rigooro n'Elu wee funari n'anya ndi naesouzo Ya, dika ha gbakoro n'ebe ahụ n'Ugwu Olive. O banyere nime Ebe ahụ Kachasi Nso di n'Eluigwe. O gaabanye n'okwa Ya dika Onyeze mgbe O gaarapu Ocheeze Ya nke O no dika Onyeogbugbo bighachi kwa n'awa nke a ozo.

Ma n'otuka ahụ, okwa ndi a niile ka anaewere na ha naatuka nye Ya naagbanyeghi mgbe maobu oge. N'iji mma atu, Paillet gwara Ya, “Gi onwe-gi bu eze ndi Ju?” Ma O zara Ya si, “Gi onwe gi kwuru.” O bu Eze n'oge ahụ o bu ezie na O banyebeghi n'okwa ochichi Ya dika eze. O bu kwa Onye

amụma na Onyenchụàjà n'otù oge ahụ. N'ihì nke a ọlụ Ya dika Onyenchụàjà, na ọkwa Ya dika Onyeamụma na kwa Ịbueze Ya, ha niile naaga n'iru ná enweghị mmalite maọbụ ọgwụgwụ.

Abraham na Melkizedek

N'iji ghotà ịdịkwu nke Melkizedek anyị gaebu ụzọ mata ntakiri ihe banyere ịdịkwu nke Abraham. N'ebe a Abraham nọrị n'ala ndị Kaldea. Agwara anyị n'Ọlụ ndị-ozì site n'okwu Stefen kwuru, na Chineke akpọworị Abraham na Ua tupu Ọ kpọọ ya na Heran. Ọ nọdurụ na Heran náání, ma eleghịanya n'ihì ịrịaorịa nke nna ya bụ onye mesiri nwuọ n'ebe ahụ. Emesịa kpọọ kwa ya ọkù ahụ ọzọ na Heran. Chineke kpọputara ya site n'umunna ya na ndịkwu ya, na n'obodo ya ịbà nime ala ahụ nke ọ náamaghị.

N'ebe ahụ ka ọ nwaputara ya: nwaputa ntachịobi ya, nwaputa okwukwe ya, na ogologo ntachiobi ya. N'ihì na Abraham guzosiriike ná nnwaputa ndịa ọ bughị náání na ọ ghoro onyeisi nke otù mba dị ukwu, kama site na ya ka anaaghaghị ịgọzi mba niile nke ụwa. Site n'eriri ya ka Mkpuru ahụ gaesi putara nke gaabu ụzọ ngozi niile ahụ nke Chineke kwere Abraham ná mkwà gaesi náeruputa. Ọ bụ ya kachasi ukwu n'etiti ndị nnaochie ahụ -- nna nke okwuwke. O guzoro dika ogidi nke ihencheta nke ihe ahụ Chineke puru imere onye ọ bula nke nyebigara onweya ọkè náeleghịanya n'azu, dika Abraham mere.

Ma otù ọ dị Melkizedek dị ukwu karịa Abraham: Abraham nyere ya otù ụzọ n'uzọ iri, Melkizedek wee gọzie ya. Onye ahụ nke dị ntà ka onye ahụ nke dị ukwu naagozi. Nke ahụ bụ kwa eziokwu n'ihe gbasara ikwu otùuzọn'uzọiri. Abraham ghotara ịdịkwu nke nwoke a.

N'okpuru Iwu ndị Livai natara otùuzọn'uzọiri dị icheiche. Ha naeji ha elekota onweha. Ma Abraham burị onyeisi na nna nke usoro ndinchụàjà nke umu Livai ma buru kwa onye dị elu karịa ha dum, ma otù ọ dị ọ kwuru otùuzọn'uzọiri nye Melkizedek; ọ ghotara ikiké na ọkwá nke Melkizedek nwere.

Mgbanwe nke Onọdu Ịbụ Onyenchụàjà

Ugbu a mara nkeoma, na onọdu nke ịbụ onyenchụàjà na Iwu ahụ bụ ihe anaapughị ikewa. Nguzobe nke ịbụ onyenchụàjà ahụ bụ ịhụ na edebere Iwu ahụ, ka o wee buru ihe anaemezu n'iwu nke ememe ahụ nke Chineke guzobere. N'ihì nke a ha bụ ihe anaapughị ikewaekewa; ha naeguzokọ n'otù maọbụ daa n'otù.

“...nkpà gini ọzọ di ka onye-nchụ-àjà di iche bilie dika usoro Melkizedek si di? (Ndi Hibru 7:11).

Ọ buru na Chineke atworị atumatụ na agaemezu ihe niile site n'usoro ndinchụàjà Livai nke O guzobere, n'ihì gini ka eji nwee nroputa emere banyere onọdu ịbụ onyenchụàjà ọzọ? aghị enwwori nroputa ahụ. Nime atumatụ nke Chineke enwere ebe usoro ndinchụàjà nke ndị Livai jedebere. Ọ luru ọlụ nke bụ ihe eji guzobe ya.

“N'ihì na ebe aghaworo (agbanwere) onọdu ndi-nchụ-àjà ahụ, ọ di nkpà ka ọghugha (mgbanwe) nke iwu puta kwa”.

Emere ka ihe mbu ahụ enyere n'iwu ghara ịdị ire site n'ọbịbịa nke Iwu Ọhụ ahụ. Iwu Ochie ahụ bụ ihe emere ka ọ ghara ịdị irè kpankpam; ọ ghoro ihe náadighịike.

Adighi ike nke Iwu ahụ

“N'ihì na iwu ahu emegh ihe ọ bula ka o zue okè ewe webata olile-anya ka nma....” (Ndi-Hibru 7:19).

Anyị gaaghotà site na nke ahụ na adighi etoru n'eziomume n'oge nke iwu ahụ? Maọbụ, ọ naaputa na ọ dị ezughịokè di nime Iwu ahụ nke mere na apughị isite na ya rue eziomume? Pọl nyere ezi nkwa n'okwu ahụ mgbe ọ naasi:

“N'ihì na ihe iwu ahu nāpugh ime, nke ọ nādigh ike nime ya site n'anū-aru, Chineke mere, n'ihì na Ọ mara nmehie ikpé n'anū-aru, mgbe O zitere Ọkpara nke aka Ya n'oyiyi nke anū-aru nmehie na dika àjà achuru n'ihì nmehie:

“Ka ihe iwu ahu guru n’ihe ziri ezi we mezu nime ayi, bú ndi nādigh eje dike anu-aru si chọ, kama dika Mọ-Nsọ si chọ” (Ndi Rom 8:3, 4).

Adighiike nke iwu ahu iweta izuòkè abughị site n’erughieru o bula maobu ezughị òkè nke dī n’iwu ahu n’onweya; ezughìòkè ahu sitere n’adighiike nke mmadu iru n’òtùtù nke ihe Iwu ahu chọrọ.

Olileanya Ahu nke ka Mma

“...ewe webata olile-anya ka nma; (olileanya ahu nke ka mma bu Jisọs) nke ayi ji biarue Chineke nso (Ndi Hibru 7:19).

Nke ahu bu ihe eweputara igosị ihe dī iche site n’udī òfùfè nke Ụlọikwu ochie ahu ebe ụmụmmadu naeguzo nso mgbe onyeisi nchụàjà naabanye n’Ebe Nsọ ahu kachsi ebe nsọ niile ijéozì. Nzukọ ahu naabjaru nso na mbara ezi nke Ụlọikwu ahu, n’ebe ahu kwa ka ha naefè òfùfè mgbe onyeisi nchụàjà naejéozì ya nime Ebe Nsọ ahu kachasi ebe Nsọ niile nke dī n’iru Oche Ebere ahu.

“Otú o digh kwa ma ejigh iñu-iyi (emere ya Onye-nchu-àjà).”

Mkwà ahu nke ekwere Abraham maka Ogbugbandu Ohuu na nke onyenchụàjà dika usoro nke Melkizedek si dī, ha abuo ka ekwere ná mkwà tupu iwu ahu abia. Ejiri iñuyi kwagide ha, emere ka ha abuo were onodu mbu tupu oge nke Iwu ahu. Iji iñuyi kwagide ha mere ka ha dī iche n’Iwu ahu n’ihi na ejighi iñuyi kwagide ibu onyenchụàjà nke mgbe ochie ahu. Chineke jiri onweya nūoyi n’ihi na o dighi onye ka Ya elu nke O gaejiworì nūoyi, na mkwà ndi ahu ekwere Abraham na ibu onyenchụàjà dika usoro nke Melkizedek si dī bu ihe emere ka ha dī ebighiebi -- enweghi ogwugwu.

“O bu kwa n’uzo ra otu a ka emeworo Jisus ka O buru onye mbé (Okwu ahu bu “onye-mbé” putara onye-ogbugbo) nke ogbugba-ndu ka nma” (Ndi-Hibru 7:22).

Okwu ahu bu “Testament” bu otu okwu nke atughariri n’ebe ndiozo dika “ogbugba-ndu.” Mgbe anyi naekwu banyere Testament Ochie na Testament Ohuu anyi pukwara ikwu n’otu aka ahu Ogbugbandu Ohuu, n’ihi na okwu ndi ahu bu otu na mbu. N’ebe ahu emere Ya ka O buru onyeogbugbo nke Ogbugbandu ka mma.

Onyenchụàjà Rue Mgbe Ebighi ebi

“O bu kwa ezie na emewo ndi ahu ka ha buru ndi-nchu-àjà riri nne, n’ihi na onwu nēgbochi ha inogide.”

Enwere ndi nnochianya n’agburu nke Eron ka ewee ghara irapu olu nke onyenchụàjà naenweghi onye naalu ya kama ka ewere ndi gaanochi n’olu ahu site n’ogbo rue n’ogbo bu ndi sitere n’agburu Eron. Ma n’ebe a nke ahu adighi kwa mkpa ozo, n’ihi na n’ebe a ka enwere otu Onye nke emere dika ike nke ndu naadighi agwugwu si dī: ya mere o dighi usoro maobu nnochiteanya, kama otu Onyenchụàjà nke naanogide rue ebighiebi.

Azoputara Rue Nsotu

“Ma Ya onweya, n’ihi na O nanogide rue mgbe ebighiebi, O nwere onodu-onye-nchu-àjà nādigh agabiga onye ozo.

“O site kwara na nka pu izoputachasi (maobu izoputa ndi ahu rue nsotu)....”

Okwu ahu bu “nsotu” bu otu nime okwu nke eji emekari ka okwu sieike nke apuru ichoputa n’asusu Grik. O putaghi naani otu oge -- **rue ebighiebi** -- kama o naaputa kwa n’onodu nke izuokè -- na o bu nzoputa zuruokè.

O dighi ihe naezighiezi dī nime nzoputa ahu nke Onyenweanyi naenye ụmụmmadu. O buru na odida dī icheiche dī maobu erughieru o bula maobu ihe o bula nke gaeme ka nzoputa ahu dī ka ihe naadighiike, cheta na o bughị nzoputa ahu. O buru na o dī adighiike o bula, o dī nime onye ahu nke rapuworo ijidesi Onyenweanyi ike ka o wee nwee ike zuruokè nke gaenyere ya aka ka o guzo. Nzoputa a bu nke naadi rue nsotu. Nke ahu naaputa na o bughị naani na o zuruokè, kama o jikotara ihe niile rue kwa akuku niile nke uwa, naemetu mmadu niile, agburu niile, olu niile nke ndu ikwu o bula mba o bula na asusu o bula.

Onyeisi Nchụàjà nke Náenweghị Mmehie

“... ndi nēsite n’aka-Ya abiakute Chineke, ebe Ọ nādi ndu mgbe nile iriọ aririọ n’ihi ha.

“N’ihi na onye-isi-nchu-àjà di otú a kwesiri ayi, Onye di ọcha n’obi, Onye nēnwegh obi ọjọ, Onye anēmerugh emeru, Onye ekewapuwo n’etiti ndi mmehie, me kwa Ya ka Ọ di elu kari elu-igwe nile.”

Ọ di ihe ọ bụla anaekwughị nke apurụ ikwu? Nke ahụ pụtara “enweghi ntupọ ọ bula, òzuzuòkè n’ezie” n’uzọ nke ihe mmụọ -- Chineke di nsọ n’onweYa na idinsọ Ya niile; Onye ekewapuwokwara n’etiti ndi mmehie, ma ọ bughị n’udi na O zopurụ onweYa n’ebe ndi mmehie nọ. Ndi-Farisi wetara mkpesa na O sooro ndi mmehie rie nri na ahụkwara Ya n’etiti ha. Ọ pụtara na O kewapurụ onweYa kpankpan n’ebe mmehie ha na ajo omume ha di, náabughị onyenketa ekewapurụ n’ebe ndi mmehie nọ -- ma na ọ bughị n’uzọ ime omume nke “adim nsọ karja gi.”

“Onye ọ nādigb Ya nkpà kwa ụbọchị, dika ndi-isi-nchu-àjà ahu, ichu-àjà di iche iche, mbu n’ihi mmehie nile nke aka ya ...”

O nweghị mmehie ọ bula. Ọ buru na i gaagu Iwu nke ndi-Livai i gaachoputa na mgbe ndi nchụàjà b́jara ichu àjà, anaewere nwa ókéehi chụọ àjà; ha naewere kwa ọbara nke nwa okéehi ahụ baa n’ebe nsọ ahụ wee buru uzọ chụọ àjà maka mmehie nke ha onweha. Ndi ahụ b́ ndinchụàjà ahụ náéjéozí ha n’òtù. Nke náeso ya b́ àjà nke ime ka ebe nsọ ahụ di ọcha. Mgbe ahụ ka anaachụ àjà nke abụọ, e wee were ụfọdụ ọbara ahụ wee chụọ àjà banyere mmehie nke ụmụmmadụ n’otùaka ahụ n’Ụbọchị nke Mkpuchimmehie. Nke ahụ b́ ụbọchị onyeisi nchụàjà naaba n’Ebe Nsọ ahụ kachasi ebe Nsọ niile. Nke ahụ naewere onodu n’ụbọchị nke iri nke onwa nke asaa tupu Ememe nke Ụlọkwuu, ná ngwusị nke owuweiheubi.

Ụbọchị nke Mkpuchimmehie ahụ ghoro udi nke ụbọchị amara ahụ nke ọ b́ nime ya ka Jisọs Kraist ghoro onye buuru ahụ mmehie ndiọzọ (ewu-ọpupu) ọ bughị nye ndi Ju náání kama nye ụwa niile.

Otù Àjà Zuruòkè

“... N’ihi na nka ka O mere náni otù mgbe, mgbe Ọ churu Onwe-ya dika àjà.”

Àjà ahụ nke Jisọs churụ b́ àjà nke bara urú n’oge niile. Dika anaedochi onodu onychụàjà site n’otù ọgbọ rue kwa n’ozọ, otú a ka anaachụ kwa àjà ahụ niile ugborougboro. Onyeisi nchụàjà naachughari kwa àjà a otù ugbò n’arọ, ebe anaenwe kwa ndinchụàjà ndi naachụàjà n’ututu ma n’anyasi ụbọchị niile dika usoro nke ijéozí ha si di. Anaeme nke a náesepughịaka ka oge niile ra nke Ụlọkwuu ahụ na Ụlọkwuu Chineke ahụ naeguzoro.

Onyenweanyi doró na Iwu ahụ ka agaedobe n’uzọ ọ gaabu na Ya na ndi nke Ya ganáenwe mmekorita, náanọ nso Ya oge niile. Ọ buru na òfufè anyi adabanye n’onodu imezu usoro anaahúanya wee ghọ náání ememe, anyi etufuwo ihe nke kachasi mkpà nke ihe ahụ niile; ọ dighi ihe ọ b́la ọzọ fodoru anyi ma ọ bughị ihe nke náabaghị urú. Nke ahụ b́ ebe chọchị anararú nke ụbọchị taa dara kpankpan.

Jisọs jiri Onweya chụọjà náání otù mgbe n’ihi mmadụ niile, àjà nke náeguzosi ike nke mkpà ichu kwa ya ọzọ náadighi. O jiri onweYa chụọjà náání otù mgbe, ọ naadigide kwa site n’oge ahụ wee rue otutu ọgbọ anaapughị iguta onu nke ụmụmmadụ, nye nwoke, nwanyi na nwantakiri ọ b́la.